

Oświadczenie złożone przez senatorów Waldemara Krasnę i Roberta Mamąta na 40. posiedzeniu Senatu w dniu 3 października 2013 r.

Oświadczenie skierowane do wiceprezesa Rady Ministrów, ministra finansów Jana Vincenta-Rostowskiego

Szanowny Panie Ministrze!

Do mojego biura zwrócili się przedstawiciele Polskiego Związku Niewidomych w sprawie niejasnych zasad odliczania wydatków na opłacanie przewodnika. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (DzU z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.) mówi, iż podatnicy zaliczeni do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z powodu uszkodzenia wzroku mają obowiązek wskazywania imienia i nazwiska przewodnika, na opłacenie którego niewidomy podatnik poniósł koszty, które następnie odliczył w ramach tak zwanej ulgi rehabilitacyjnej od dochodu przy rozliczaniu podatku dochodowego od osób fizycznych w kwocie nieprzekraczającej 2 tysięcy 280 zł w roku podatkowym.

Do 2011 r. wydatki ponoszone na opłacanie przewodników nie musiały być udokumentowane (art. 26 ust. 7c ustawy), ustawodawca bowiem uznał, że nie dają się one w prosty sposób udokumentować, a dla podatnika korzystniejszą formą odliczenia jest ryczałt.

Od 1 stycznia 2011 r. przepis ten brzmi: „W przypadku wydatków, o których mowa w ust. 7a pkt 7, 8 i 14, nie jest wymagane posiadanie dokumentów stwierdzających ich wysokość. Jednakże na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:

- 1) wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika;
- 2) okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego;
- 3) okazać dokument potwierdzający zlecenie i odbycie niezbędnych zabiegów leczniczo-rehabilitacyjnych”.

Pozornie przepis ten nadal nie nakazuje przedstawiania dokumentów potwierdzających wydatki związane z kosztami usług przewodników, w praktyce jednak jest inaczej.

Osoby niewidome i niedowidzące praktycznie codziennie są zmuszone do korzystania z pomocy przewodników, nawet przy prostych czynnościach, przykładem jest droga do pracy, zakupy w sklepie, przejazdy komunikacją miejską. Bez ich pomocy nie byłyby one w stanie normalnie funkcjonować. Czasami są to stali przewodnicy, a czasami osoby spotkane przypadkowo, które zgadzają się pomóc w danej sytuacji. Niewidomi często rewanżują się za pomoc w formie rzeczowej, na przykład obiad w restauracji, kwiaty, drobny upominek. W takich sytuacjach trudno jest obliczyć koszt otrzymanych prezentów.

Drugim aspektem jest obowiązek wskazania danych osobowych przewodnika, a w związku z tym osoby niewidome mają obowiązek gromadzenia takich danych. W tym przypadku nie ma możliwości ich weryfikacji, przewodnik nie zawsze przecież może podać swoje prawdziwe dane.

Dodatkowo problem stanowią przewodnicy często niechęący ujawnić swoich danych w obawie przed wezwaniem do urzędu skarbowego celem złożenia wyjaśnień. Nie wiedzą, w jaki sposób doliczyć do zeznania podatkowego tak zwany rzeczowy rewanż, obawiają się oskarżeń o zatajenie przychodów.

Zmiana przepisów z 1 stycznia 2011 r. spowodowała, że osoby niewidome, ponosząc wydatki związane z usługami przewodników, nie mogą jednocześnie skorzystać z ulgi podatkowej na odliczenie wydatków od dochodu i otrzymać zwrotu. Ulga na przewodnika miała stać się pomocą w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie, a w rzeczywistości mocno uderza w to środowisko. W praktyce osoby świadczące usługi przewodników albo ich odmawiają, albo zastrzegają swoje dane.

Polski Związek Niewidomych widzi rozwiązanie tej sytuacji, mianowicie zmianę przepisów art. 26 ust. 7c w ten sposób, aby nie było konieczności wskazywania danych osobowych przewodnika, który uzyskał korzyść majątkową za świadczenie pomocy w innej formie niż pieniężna. Zmianie powinien ulec także zapis art. 26 ust. 7a pkt 7 mówiący o opłacaniu przewodników. W celu usunięcia niejasności i dowolności interpretacji należałoby słowo „opłacanie” zastąpić sformułowaniem „korzystanie z pomocy”. To określenie nie kojarzyłoby się z koniecznością pieniężnego rewanżu, dopuszczając inne formy wynagradzania przewodników.

W związku z tym zwracamy się do Pana Ministra z prośbą o zainteresowanie się tą sprawą i podjęcie inicjatywy mającej na celu dokonanie zmian w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych i pomoc tej, i tak doświadczonej przez los, grupie ludzi.

Z poważaniem
Waldemar Kraska
Robert Mamątow